La lliçó de Malta

Autor: Jordi Manchon
Data de publicació: 17-03-2023

Per què és tan interessant Malta? Per què ens interessa tant la seva història? En Jordi Manchon ens ho explica mentre ens convida a anar-hi per conèixer directament l'empremta catalana que, després de tants segles, encara hi sobreviu.

Els precedents històrics i culturals

Tots sabem de la influència dels catalans al Mediterrani més enllà de la nostrada Mallorca. Hi vàrem ser gairebé cinc segles, començant el 1283, quan Roger de Llúria va conquerir l'illa. Fàcilment recordem Nàpols, Sicília, Sardenya, Grècia i, fins i tot, sabem que a l'actual Albània també hi vàrem ser. No obstant això, el nostre coneixement no arriba amb tanta intensitat,o gairebé gens,a l'illa Malta.

Malta ha estat la gran desconeguda pels catalans, però afortunadament l'actual facilitat per a viatjar-hi ens ha fet obrir els ulls i anar descobrint el nostre passat comú.

El biòleg Pere Alzina descobreix, el 2010, que el maltès ha adoptat, entre altres paraules, molts noms dels ocells que viuen a l'illa i que porten el nom en català, i aquest fet, aparentment innocent, va obrir les portes a una investigació més profunda.

A partir d'aquell moment els viatges se succeeixen i en Jordi Bilbeny hi organitza visites mig històriques mig culturals que deixen veure als ulls dels neòfits i interessats els grans lligams entre l'illa i Catalunya.

No vull repetir allò que els autors i articulistes ja handit al voltant d'aquesta relació, especialment el que acaba d'escriure en Jordi Bilbeny al bloc del MHP Quim Torra. El meu humil objectiu és intentar fer una altra mirada a aquesta Malta actual i descobrir què és el que ens pot ensenyar el fet de redescobrir Malta, dins el context en el qual ens trobem

ara els catalans.

Tampoc no vol ser un estudi sociològic en profunditat. Simplement, escric aquesta ressenya del que em va semblar un país molt petit, gairebé aïllat, multicultural, que ha patit moltes invasions i que en els darrers segles ha estat sotmès sota una potència imperial com la britànica. La pregunta que ens hauríem de fer és: com se n'han sortit els maltesos i per què nosaltres estem tan empantanegats, cada dia més, amb petites misèries humanes?

Per això ens cal una mica de la història recent, ja que, com he exposat, no parlaré del que els historiadors ja han dit de la nostra presència a l'illa durant l'Edat Mitjana.

Malta, d'ençà de l'any 1800 fins al 1964, va estar sota el domini britànic i des d'aleshores la seva presència en aquesta Europa complexa només ha fet que engrandir-se, fent-se cada cop més present, creant riquesa pels seus habitants i augmentant l'autonomia política respecte dels països que l'envolten, i que en són molts. Malta juga endemés un paper de mediador comercial entre la Mediterrània del nord i la del sud; un paper que, evidentment, li'n treu profit: és la cultura del comerç heretada dels antics comerciants orientals i que també va arribar a casa nostra. Som tots plegats, en definitiva, una rèplica del que vàrem aprendre i vàrem expandir arreu del Mare Nostrum.

L'entorn geogràfic i administratiu

L'orografia de l'illa és abrupta, ja des de l'avió es poden observar els penya-segats que en conformen costa. I gairebé no hi ha platges. No obstant això, tenen turisme. També es pot veure a vista d'ocell que l'illa és densament poblada. No es veu una centralització demogràfica exagerada, és clar; per això no necessiten grans vials de comunicació terrestre: la xarxa de carreteres, estretes i sinuoses, permeten arribar arreu, potser sense córrer. El centre administratiu o altrament dit la capital, La Valletta, és plena de monuments, esglésies grandioses, carrers amb botigues amb aparadors llustrosos. Crida l'atenció la manca total de pintades a les parets i monuments i l'absoluta netedat dels carrers.

Es veuen universitats públiques i privades i els infants aprenen el maltès, l'anglès, oficials a l'illa, i opcionalment l'italià.

L'entorn econòmic

Malta ha sabut fer de la innovació comercial el seu atractiu financer, empreses que importen talent per exportar el negoci de l'entreteniment. No entraré a valorar èticament els jocs per ordinador i mòbils o el negoci de les apostes en línia, ja que el talent els serviria per a qualsevol altra activitat. El creixement demogràfic i la taxa de fertilitat ha derivat en l'increment de l'economia i el seu PIB ha augmentat un 10,30% el 2021 (un 18,62% superior al PIB del 2020), segons dades del Banc Mundial per a Malta. I, així mateix, mentre l'impost de l'IVA és un dels més baixos d'Europa, un 17%, i l'equivalent a l'IRPF és del 35% per a tothom, cosa que vol dir que les companyies estrangeres que hi inverteixen tenen unes deduccions sobre els ingressos prou importants. La taxa d'atur, el 2021, era del 3,53%, en xifres absolutes, segons la nostra guia: unes cinc-centes persones eren a l'atur el proppassat 2022.

Monument a la Independència de Malta, La Valletta.

Cap de ratolí o cua de lleó?

Què fa Catalunya? Volem ser cua de lleó en lloc de caps de ratolí?

Què diferencia Malta de Catalunya? Jo diria que res. Ambdós tarannàs són similars. Més enllà dels aspectes culturals i històrics comuns, jo crec que ens assemblem molt.

Tenim talent que hem d'enviar a l'estranger perquè ací no s'incentiva prou. Tenim una orografia i un clima que ens permet esquiar al matí i banyar-nos a la platja a la tarda del mateix dia. Tenim un gran esperit innovador industrial i comercial. Estem geogràficament ben situats i el jovent surt de l'escola parlant tres o quatre idiomes... Què passa, doncs?

Mentre els maltesos van aconseguir la seva independència ja al segle XX, els catalans encara estem esperant un

messies que ens porti a la terra promesa. Què fa que els nostres governants, quan no s'entretenen en picabaralles, no posen fil a l'agulla?

El 2017 ho vàrem tenir a prop, però ben segur que aquells que ens hi van portar no s'ho creien del tot, i preferien ser cua de lleó, desdentegat, però lleó. Caldrà fer foc nou.

Per què hem de conèixer la història de Malta?

Finalment, Malta, pels catalans, significa un exemple de lluita contra els invasors, de treball, de tenacitat, un país encara més petit que Catalunya, que ha tingut les mateixes aspiracions, que ha sabut trobar l'equilibri multicultural preservant la seva història, la seva llengua. Malta és l'hereva d'una manera de fer les coses que els catalans van expandir per tota la Mediterrània. Cal que ens hi fixem i veurem trets característics gens allunyats de la resta del territori català. Cal que veiem el que som capaços de fer, els segles que els catalans vam ser allà, vam deixar empremta, tot i que després altres ho han volgut maquillar i convertir-ho en un enclavament d'aragonesos o italians.

Qualsevol que hi vagi i grati una mica veurà l'origen de tot allò que s'amaga a Malta.

Jordi Manchon

Alt Empordà, març del 2023